

G Á L J Ó Z S E F

Az onkológia professzora

BESZÉLGETÉS KÁSLER MIKLÓSSAL,
AZ ORSZÁGOS ONKOLÓGIAI INTÉZET
FŐIGAZGATÓJÁVAL

A Kékgolyó! Aligha akad olyan, az egészségügyben, főleg a „betegség-ügyben” csak kissé is jártas ember, aki ne tudná: itt van Magyarország legjelentősebb rákgyógyítással foglalkozó kórháza, az Országos Onkológiai Intézet, amelynek elődintézményét az Eötvös Loránd Rádium és Röntgenintézetet 80 éve, 1936-ban alapították a budapesti Bakáts téri kórházban. Számos szervezeti változás után, 1952-ben az Egészségügyi Minisztérium rendeletére itt jött létre a nemzetközi hírű intézmény, az Országos Onkológiai Intézet. A kórház megalakulása óta folyamatosan korszerűsödik technikai feltételeiben, a gyógyításban pedig a tudomány legfrissebb eredményeit alkalmazza.

Az Onkológiai Intézet helyszínén, a sváb-hegyi Kékgolyó utcában már 1852 óta gyógyítással foglalkozó intézmény működött. Schwartzter Ferenc (1818–1889) itt alapította meg a maga korában korszerű elmegyógyintézetét, magán-örüldéjét”, amelyet 1885-ig vezetett.

A 9 holdon elterülő, 50 beteg befogadására alkalmas 1-2 szobás intézmény a korszak gyakorlatához képest emberséges gyógy módjával kiemelkedően modern intézmény volt. Az 1885-ben a gyógyintézet vezetésétől visszavonult Schwartzter Ferenc től fia, Ottó (1853–1913) vette át az irányítást 1913-ig. Vezetése alatt 1887-től új pavilonok épültek, a különböző betegségtípusokat más-más pavilonban helyezték el.

1909-ben a kórházat eladták és Schwartzter Szanatórium Rt. néven folytatta tevékenységét. 1921-ben Blum Ödön igazgatásával vízgyógyintézet kezdte meg működését, amelyet az utókor Szieszta (Siesta) Szanatórium néven ismer. A Ráth György utcában (a mai intézmény főbejárati része) nyílt meg ez az újabb gyógyhely, a szintén 50 szobás vízgyógyintézet a református egyház kezelésében. Már az első években újabb pavilonokat építettek. A régiekre emeleteket húztak. A két exkluzív intézmény két külön igazgatás alatt működött. A Siesta Szanatóriumban töltötte élete utolsó heteit József Attila, itt halt meg Babits Mihály és a nótaköltő Balás Árpád is. 1942-től 1950-ig a Magyar Posta Betegbiztosító Intézetének kezelésébe került az intézmény. A második világháborúban azonban súlyos bombakár érte a szanatóriumot és 1947-ig tartott a romeltakarítás.

Az Országos Onkológiai Intézet elődjének, a Rádium és Radiológiai Intézetnek első igazgatója Manninger Vilmos volt, akit 1838-ban Czunft Vilmos váltott. Az

Onkológiai Intézet első igazgatója Wald Béla, aki 1952-től irányította az intézetet. Őt követte Venkey Tibor és Vikol János is. 1971-ben Ekhardt Sándor vezetésével tovább korszerűsödött az Intézet, amelyet a professor nyugdíjba vonulása után 1992-től Kásler Miklós professor irányít. Munkájukat számos kiváló orvos segíti.

A PROFESSZOR

„... az ember genetikai anyagában, a genomjában hordozza azt az isteni csodát, ami meghatározza őt, kettős természetét, egy materiális-fiziológiai élőlény szerepkört és ezen túlmenően a transzcendentális-spirituális komponenset, amely kizárólag csak az

emberre jellemző. Az ember születésekor valóban úgy indul neki az életnek, hogy hozza magával a genetikailag örökölt ambíciókat, a lehetőségek legszélesebb tárházát, amiből majd kibomlik az előbb említett fejlődési folyamatok során maga az ember, amit a környezet alapvetően befolyásol, de nemcsak felemelheti az emberi méltóság keretei közé egy ember életét, hanem gyakran tapasztaljuk, hogy nagyon erősen le is húzza. Lényegesnek tartom, hogy a kényszersorsot, amit az ember genetikailag örököl, az iskolázottság, a hit, az elhivatottság határozottan az emberi felé emeli fel, és végül is ahhoz, hogy az ember a választott sorsát élje meg. Hiszen az ember spirituális tevékenységének nemcsak a gondolkodás a lényege, hanem a hit, a nemesebbre való törekvés. Az igazságra való törekvés, ahogy kifejezte a Teremtő megtestesült formában, „ego sum veritas”, én vagyok az igazság. És az igazsághoz vezető út az „ego sum via” az emberi életnek az értelme. [...] Az emberi élet végső célja a szeretet.”

Ezek a gondolatok a nagy sikert aratott Nemzeti Nagyvizit című Duna Tv sorozatának könyv formában megjelent kiadvány beköszöntő sorai. Induljunk ki ebből a gondolat-sorból és ennek alapján próbáljunk egy rövid életutat vázolni. Honnan indult Kásler Miklós a magyar onkológia tudományának és gyakorlatának nemzetközi tekintélyű professzora?

Anyai ágon Vas megyei vagyok, emberemlékezet óta paraszti származék. Anyai nagymamám Sárváron az első tanárképzőt végzett lány volt. Édesanyám is pedagógus lett. Édesapám erdélyi bukovinai székely. A „mádéfalvi veszedelem” után menekültek lófő őseim Andrásfalvára. Az 1860-as években kerültek vissza Dévára, majd a második bécsi döntés után Dél-Erdélyben ragadtak és a második világháború viszontagságai után, félve a román megtorlástól Magyarországra telepedtek. Édesapám ekkor – 1944-ben – végezte a jogi egyetemet Kolozsváron. Őt is behívták katonának, visszavonulás közben ismerte meg édesanyámat Sárváron. A magyar hadsereggel Sopronig, a magyar határig vonult vissza. Németország védelmére nem tett esküt. Aztán személyi igazolványa átadására beidéztek a rendőrségre, amiből aztán négy év hadifogság lett. Szüleim 1949 márciusában házasodtak össze, néhány évig Budapesten éltek, aztán hazajöttek Sárvára, s gyakorlatilag ott laktak – az utolsó évtizedet leszámítva – gyakorlatilag ott laktak. Az utolsó két évtizedben sikerült a családot egyesítenem, s velük együtt laktunk Budakeszin.

Mit adott a család?

Családomnak rendkívül sokat köszönhetek. Egyrészt genetikai adottságaimat, a generációk során tapasztalt példamutatást, a számomra is fontos, követendő életformát. A családom rendkívül vallásos és mélyen emberséges volt. Ebben nyilván szerepet játszott az a gyulafehérvári katolikus főgimnázium – édesapám itt érettségizett –, az a megértő transzszilván erdélyi szellemiség, amely a különböző etnikumú népcsoportok együttélése során alakult ki, amely az 1500-as évek második felében a tordai országgyűlésen elfogadott, a világ első vallási türelmi rendeletében kifejeződött, s az élet minden területére kiterjedt egészen 1918-ig.

Édesapám ebből az elegyből és hitéből adta át a többi ember megértésének törekvését és talán képességét. Mindig megpróbált a másik fejével gondolkodni, s aszerint reagálni a változó eseményekre. És még valamit kaptam édesapámtól: a hihetetlen műveltséget. Ő a román éra alatt végezte a gyulafehérvári gimnáziumot, ahol akkor nem lehetett oktatni a magyar történelmet, ezért önképzőkörben tanulták meg azt és a magyar irodalmat is. Édesapám legalább olyan szinten ismerte mindkettőt, mint akármelyik gimnáziumi tanár. Emellett hét nyelven olvasott, írt és beszélt. Édesanyámtól az önfeláldozó szeretetet, a család és környezet összetartó képességét láttam és tapasztaltam meg. Édesapám igaz ember volt. Szépen, erkölcsösen és példaszerűen éltek. Ezt várták el tőlem is.

A család mellett a gyermek- és ifjúkor másik meghatározó, gyakran életre szóló élménye az iskola. Mit jelentett a professzor életében az iskola?

Tanáraimra is csak hálával tudok visszaemlékezni, mert hála Istennek az idősebb generációból kerültek ki, akik tanulmányaikat még a két világháború között végezték. Nem csak oktattak, hanem neveltek is. Hihetetlenül nagy tudásúak voltak és át is tudták adni az ismereteket. Nem csak azt tanították meg, amit kötelezően meg kellett tanítani, hanem a hamisításokat, az elhallgatásokat is képesek voltak úgy korrigálni, hogy azokból mindenki megértette a valós események láncolatát. Hihetetlen pedagógiai képességeik voltak. Az általános iskolából említtem Sarlós Dénest, Remete Emíliát, Vörös Jankát, Miskolczi Józsefnét.

A gimnáziumban is kiváló tanárokkal találkoztam. Bodó Béla biológia tanárom például mindenkit, aki biológiából fölvételizett megkeresett a családjánál és rendszeresen foglalkozott vele, fölkészítendő az egyetemi fölvételre. Természetesen ingyen és bérmentve, a köszöneten kívül semmit sem fogadott el. Említhetném Incze tanár urat, aki házat épített és mi segítettünk neki az alapozásnál, betonoztunk. Másnap első óra fizika volt, mind az ötünket, akik ott voltunk neki segíteni, kihívott felelni s mivel nem készültünk, mindegyikünknek egyest adott. Tanítás után ott kellett maradnunk, hogy pótoljuk az aznapi leckét. Azt mondta, tisztességtelen előnyöket nem szerzünk és nem fogadunk el. Jegyezték meg! Én azóta is megjegyeztem.

Tanulmányaim alatt találkoztam rendkívüli személyiségekkel egyetemista koromban is, akik közül elsőként említtem a mikrobiológiát oktató Mécs Imre professzor urat. Ő készített föl bennünket a tudományos diákköri munkára, az emberséges gondolkodásra, a gondolkodás módszertanára. Hihetetlen sokat köszönhetek neki pályafutásom alakulásában. De megemlíthetném Bánhidyt, Fényes, Csillik, Ormos, Láng Imre, Szontág, Boda, Ivanovics, Imre, Baradnay Simon Miklós és Petri Gábor professzorokat. Csiby professzor úr kiváló oktató és rendkívül okos ember volt. Nála csak édesapám volt okosabb! Valamennyien mély benyomást hagytak bennem, és ők is segítették életpályámat. Szinte röstellem, hogy nem mindenkit soroltam föl.

Itt mondom el, hogy a szegedi egyetem jogelődje a kolozsvári egyetem volt, édesapám nyomát követve is jelentkeztem ide. Az intézmény 1918-ban költözött Szegedre, amikor a bevonuló román csapatok az egyetem rektorát láncra verve hurcolták végig Kolozsvár utcáin ok nélkül, teljesen alaptalanul. Akkor az egész tanári kar az egyetem teljes fölszerelésével együtt átmenekült Szegedre. Ide hozták magukkal azt a szellemiséget is, amiből még mi is részesedtünk. Egyetemista koromban zajlott le az a professzor csere, amely már nem, vagy nem csak a tudományos teljesítményt helyezte előtérbe, hanem kinevezésükben politikai szempontok is közrejátszottak.

Az Országos Onkológiai Intézetből Bánhidyt, Holzinger, Németh György, Ekhard professzor urat, Pólus Károlyt, Ottó Szabolcsot és sokan másokat is meg kell említenem. Ilyen szempontból szerencsés vagyok, mert mindig olyan emberek közé kerültem, akik rendkívül nagy tudásúak voltak és emberileg is kiválóak.

A tudatos pályaválasztást – ahogy elmondták – sok kiváló ember segítette megvalósítani, példájukkal pedig a választását eleve meghatározó hivatástudatát is elmélyíteni.

Az hogy orvos legyek, soha nem volt vitás. A választáshoz bizonyára hozzájárult Nagymamám betegsége is, akinek 17 évesen nem tudtam segíteni betegségében. Általános iskolásként és gimnazistaként 16 önképző körben vettem részt. Ezek a szakkörök sok irányú érdeklődésemet elégítették ki. Ebbe belefért még a matematika is. Az Arany Dániel Matematika Verseny megyei szintjén eredményesen vettem részt, nagyon szerettem a biológiát, a kémiát, a művészeti könyveket. Az 1960-as évtized nagy érdeklődéssel kísért televíziós műveltségi vetélkedője volt a Ki miben tudós. Én harmadik helyet szereztem meg ebben a vetélkedőben. A vetélkedőkhöz szükséges ismereteket kiválóan felkészült tanároktól kaptam. Az említettek bizonyára jelzik, hogy más pályát is választhattam volna, az orvosi hivatás azonban mindent megelőzött.

Hogyan alakult a pályafutása? Melyek voltak az életpályának a legfontosabb állomásai?

1974-ben az egyetem befejezése után két lehetőségem volt: mehettem a mikrobiológiai intézetbe és eljegyezhettem volna magam az orvostudományi kutatásokkal, a másik pedig a klinikum maradt. Elsősorban a manuális szakmák vonzottak, ezért szóba került a szülészet, illetve a sebészet. Végül a Szegedi Orvostudományi Egyetem II. sz. Sebészeti Klinikáját választottam, mert elsősorban a betegek gyógyítása érdekelt, de szerettem volna oktatni és kutatni is. A II. sz. Sebészeti Klinikán azonban a körülmények, a nagyon fejlett sebészeti technika mellett a kutatásban is lehetőséget biztosítottak számomra. A klinikai munkában főleg az agysebészet, a baleseti sebészet és a hasi sebészet volt a klinika profilja. Én az általános sebészeti osztályon kezdtem dolgozni és az epeutak sebészetével foglalkoztam különösképpen. A klinikai tudományos munkát az ún. polirezisztens baktériumtörzsekkel való foglalkozás jelentette, amit a Mikrobiológiai Intézetben, Mécs Imre tanár úrral és Molnár József tanár úrral közösen végeztünk. A polirezisztens baktériumtörzsek jelenléte nagyon fontos kérdés a klinikumban. A korlátlanul és megfontolás nélkül szedett antibiotikumok ún. rezisztenciát hoznak létre, aminek következtében a későbbiek során ugyanarra a baktériumtörzsrre ezek a gyógyszerek már nem hatnak. Kialakul a baktériumon belül az ún. plazmid. Ez a felelős a polirezisztenciáért. Az ott folytatott kutatómunka célja az volt, hogy ezt a plazmidot valahogy töröljük a baktériumokból. Ezáltal a baktériumokra az antibiotikumok ismét hatásosak lehetnek.

A munkám klinikai része rendkívül sok élményt jelentett számomra. Megismertem, hogy mit jelent a sebészet, milyen helytállást igényel, milyen erő kifejtésre sarkallja az embert, részben szellemileg, részben pedig testileg, fizikailag. Megszoktam, hogy mindig, minden körülmények között helyt kell állni. Sokat ügyeltünk, ezért sokszor rendkívüli fizikai fáradtságot éreztünk mindnyájan. Az ügyeleti munka megtanított

bennünket az önálló döntésre, az önálló sebészeti munka elvégzésére. Nagyon jellemző volt a klinika hangulatára a segítőkészség, mások támogatása, a fiatalok bevezetése a sebészeti ismeretekbe. A kezdő évek alatt nagyon finom sebészeti technikát tanulhattam meg, aminek „gyökerei” Láng Imre professzor úrig nyúlnak vissza. Ezt a kifinomult, szinte művészi sebészeti preparálási technikát tovább örököltette osztályom vezetője, Hoffmann János adjunktus úr.

A II. sz. Klinika egy épületben volt az I. számúval, ahol a magyar sebészetnek olyan nagy formátumú személyiségei dolgoztak, mint Petri Gábor, Kulka Frigyes, Imre József, Baradnai Gyula professorok és még sok más kiváló személyiség. A kemény gyakorlati munka mögött, igen élénk szellemi élet zajlott. A Sebészeti Klinikán hét évet töltöttem el s itt sajátítottam el mindazt, ami elsajátítható az epeutak és általában a hasi szervek sebészetben.

Az 1980-as évtized elejére megérett bennem az elhatározás a váltásra. Erre az alkalmat Bánhidy Ferenc professzor ajánlata adta, aki meghívott az Országos Onkológiai Intézet Fej-nyaksebészeti Osztályára, ami később pedig az Orvostovábbképző Intézet Nyaksebészeti Tanszéke is lett, hogy foglalkozzam a fő nyaki verőér rekonstrukciós sebészetével. Az ajánlatot rendkívüli kihívásnak tekintettem és elfogadtam.

1981-től dolgozom az Onkológiai Intézetben. A fej-nyaksebészet akkor új tudományág volt, új sebészeti szakma, amely a kulcscsont és a koponya között elhelyezkedő összes szervnek, főleg a daganatos megbetegedésével foglalkozik. Új módszereket kellett megtanulnom, köztük a felsőlégutak és tápcsatorna endoscopiás módszert ahhoz, hogy a betegeket ne csak operálni, hanem a betegséget diagnosztizálni tudjam. Elsősorban Bánhidy professzor úr és Pólus Károly tanár úr segítségével ezeket az ismereteket viszonylag rövid idő alatt megtanultam. Attól kezdve úgy éreztem, a munkám egyúttal a hobbim is. Minden műtét kreativitást igényel. Nem a daganatok eltávolítása a kulcskérdés a fej-nyaki tumorok esetében, hanem a helyreállítás. Ugyanis majdnem mindent el lehet az ember arcáról, szájüregéből, garatjából, gégejéről, nyakáról távolítani, de ezeket a szerveket rekonstruálni is kell.

A fej-nyak területén – az esztétikum mellett – helyre kell állítani a légzés, a beszéd, a rágás és a nyelés funkcióit. Gyorsan felismertem, hogy a műtétek kiterjesztésének a rekonstrukció hiányossága szab határt. Sok ember hal meg azért, mert nem lehet az előrehaladott állapotban lévő daganatot a fej-nyak területéről a rekonstrukciós lehetőségek korlátozott volta miatt eltávolítani. Ezért kezdtem el a hazai és európai előzmények nélkül a kiterjedt fej-nyaki defektusok mellkasról preparált lebennyel történő helyreállítását egy új műtéti variáció kidolgozása után Európában Tiwarival, Weidenbecherrel egyidőben elsőként. 1981-ben – Európában harmadikként – az osztály sebészeti lézert kapott. Mielőtt Bánhidy professzor vezetésével elkezdtük a hazai lézerebészetet, számos kísérletben tisztáztam kollégáimmal a lézerek szövetre gyakorolt hatásait, egyéb körülményeit és a sebgyógyulást. A rekonstrukciós sebészetet és a lézerekutatásokat Humboldt-ösztöndíjasként az erlangeni egyetemen folytattam. Ezzel a két témával indult tudományos pályafutásom, ebből írtam az MTA doktori értekezésemet, és ennek elismeréseképpen húsz évvel később tiszteletbeli tag-

jává választott a Royal College of Surgeons, a világ egyik legrégebb (1599) orvostársasága. Ismereteim szerint a magyar orvosok közül előttem csak egyik példaképemet, Petri Gábort tisztelték meg velem. Rendkívül nagy tiszteletnek érzem, hogy Petri Gáboréhoz, – aki egyetemista koromban az egyetem rektora volt –, hasonló módon ítéltek meg az én tevékenységemet is. A tiszteleti tagságot csak jó húsz év után kaptuk meg, amikor az idő bebizonyította a műtétek fontosságát.

Életvitelében, személyiségének formálódásában meghatározó szerepet kapott a hit, a vallás.

A hit – életszemlélet, rendkívül fontos része indentitásom kialakulásának. Vallásos légkörben nevelkedtem, de a hitnek ki is kellett alakulnia, amelyben meghatározó szerepe volt az olvasásnak és a példának. Ez azonban még önmagában nem elég, e szerint is kell élnie az embernek. Ezt el is várta tőlem édesapám. A hitem kialakulásában fontos személyes élményem a torinói lepel volt. Sokat olvastam a korai kereszténységről és a torinói lepelről is szinte mindent. A leplet én a feltámadás tárgyi bizonyítékának tartom. A hitemet ezzel a természettudományos háttérrel is alá tudom támasztani. Igaz, a hit nem tudományos kérdés. A természet egyik területén érvényes fizikai törvényeket nem lehet átvinni a biológiai jelenségek magyarázatára. Különösen nem lehet a transzcendentális világot megérteni és magyarázni. Ezt felismertem és hívő ember lettem, próbáltam a hívő ember útját járni és a hitből fakadó életet élni. Ezért is gondolom úgy, hogy a morálnak, az etikának is fontos szerepe van az ember életében. A szabályokat, a törvényeket mindig be kell tartani. A másik embert születésétől tisztelni kell mindaddig, amíg ő maga meg nem cáfolja a megelőlegezett bizalmat.

AZ INTÉZET ÉLÉN

Az Országos Onkológiai Intézet fennállása óta nemzetközi hírű intézmény. Amikor 42 éves lettem és Ekhard Sándor professzor úr visszavonulása után eszembe se jutott, hogy megpályázzam a főigazgatói állást. Ám akkor alakult meg az orvosi kamara, amelynek elnökéül választott az intézet és határozottan felkértek, kikerülhetetlenül felszólítottak, hogy adjam be a főigazgatói pályázatot. A kiírásra nyolc pályázat érkezett. A miniszter utasítására az Intézet kilenc dolgozó csoportja elektorokat választott, akik egyhangúlag engem választottak, s ennek a kérésnek nem lehetett ellentmondani, mert akkor szembe megyek azzal, ahogy addig éltem. Bár a miniszter írta alá a kinevezésemet, de az Intézet választott meg. Akkor már több mint 100 cik-kem jelent meg, tudományos fokozatot szereztem 35 évesen. (2010-ben akadémiai doktor címet szerzett. G.J.) Szenvedélyem és hobbim a sebészet.

Mi tartalmazott a pályázat, amelynek révén megbízták az intézmény vezetésével?

Amikor a miniszter úr aláírta a megbízólevelemet, akkor én annyit mondtam: mindent megőrzök, ami értékes és mindent megváltoztatok, amit meg kell változtatni. A pályázatom lényege: a klasszikus orvosi alapokra kell helyezni az intézet és a betegek viszonyát, ami emberi és szakmai kiválóságot jelent. Meggyőződésem: nem lehet jó orvos, aki nem jó ember.

Ez azóta is teljesen konzekvensen érvényesül tevékenységünkben. Előfordult a huszonegy-két év alatt, hogy egy-két embertől meg kellett válni, bár tudományosan jelentős teljesítményt nyújtottak – természetesen hozzásegítve másik álláshoz – mert a klasszikus orvoslás nemes hagyományának, a klasszikus orvos-beteg viszonynak nem feleltek meg.

Hogyan sikeredett a már csaknem negyedszázadig az intézet élén maradni? Mi segített ebben, hiszen köztudomású, hogy az intézet orvosai magasan kvalifikált szakemberek, ám gyakran számos öntörvényű ember is akad, vagy bizonyára akadt közöttük. Hogyan sikerült a konfliktusokat megoldani?

Én megértő és kompromisszumkész ember vagyok egy bizonyos határig, de vannak határok, melyeket nem léphetek át, mert szembe kerülnék saját lelkiismeretemmel, amit nem lehet vállalni. A konfliktusokat én úgy próbálom megoldani, hogy a másikat igyekszem megérteni. Volt olyan helyzet, amikor megváltoztattam a döntésem, mert olyan új ismeretekhez jutottam, amit a döntés előtt nem vehettem figyelembe.

Mindig igyekeztem, ma is, a másik emberrel tisztelettel beszélni és megérteni. 1981 óta vagyok itt, de egyetlen egyszer sem emeltem föl a hangomat, mert egyetlen vezető sem engedheti meg magának, hogy ordítson. Abban a pillanatban bebizonyosodik, hogy nincs igaza és elveszíti a hitelességét, a tekintélyét, amit nem lehet erőszakkal megszerezni. A méltánytalan támadásokra – amelyre számos példa volt – a legtöbbször nem is reagáltam. Úgy voltam, ha ismerősök szereznek hírt az esetről, ők úgyis tudják mi az igazság, ha pedig valaki nem ismer, majd eldönti az idő. Ahogy a nemzetek történetében is mindig kiderült az igazság, úgy az emberi élet során is. Volt amikor hat, volt amikor csak tíz év után került helyre az igazság. Először rendkívüli módon megviseltek a méltánytalan támadások, aztán egyre immunisabbá váltam. Igaz a támadások számszerűségükben és intenzitásukban is eléggé visszaszorultak. A 90-es évek elején – kinevezésem után – lejáratomra leveleket írtak – természetesen névtelenül – az onkológia nemzetközi képviselőihez. Két-három év után, amikor megismertek, sikerült ezt is helyre tenni.

A közvéleményt gyakran foglalkoztató kérdés az eutanázia. Pártolói és elutasítói egyaránt akadnak. Mindkét csoport nézetei elfogadhatónak tűnnek. Mi a professzor úr álláspontja ebben a nagyon súlyos kérdésben?

Az eutanáziával kapcsolatos véleményemet is befolyásolja a hitem. Az eutanázia megítélése egyébként is összetett dolog. Számos vetülete van: a halál megállapításának módszere, a nagyon lényeges törvényi előírások, a társadalmi megítélés, az etikai és hitbeli vonatkozások. Régen, még Glatz Ferenc akadémiai elnöksége idején szervezett egy vitát erről a kérdéstről. A vita nyilvánosságot is kapott, mert közvetítette a Duna Tv. A vitára engem is meghívtak és én ott elmondtam, nagyon sok embert kezeltem és láttam meghalni, többet, mint a teremben ülő 50-60 ember összesen. És soha senkitől nem hallottam, hogy az életét be akarja fejezni, még akkor sem, amikor nagyon nehéz helyzetben, reménytelen állapotban volt.

Nagyon egyszerű 20 évesen azt mondani, ha én ilyen idős leszek, nyomorult, gyógyíthatatlan beteg, akkor én nem akarok élni. De amikor eljön az a pillanat, akkor senki sem kéri, hogy alkalmazzák az aktív eutanáziát. A passzív formája lehetséges, ami egyéni döntés, hiszen mindenkinek joga van visszautasítani az orvosi gyógykezelést. Ez az én megközelítem. De visszatérve az aktív eutanáziára, mert vele kapcsolatban több kérdés is fölmerül. Magyarországon is, ahogy Európa országaiban és az Egyesült Államok több államában eltörölték a halálbüntetést. Akkor ki hozza meg a döntést? Ha megszületik a döntés ki hajtja végre? Az orvost erre kötelezni nem lehet, hiszen az orvos az élet megmentésére és a beteg segítségére esküdt. A segítség a halál pillanatáig is lehetséges. Akkor újra hivatalba helyezik az állami hóhért? Ne adj' Isten az öntudatlan beteg helyett az örökös dönti el a kérdést és ő is hajtja végre? Egyetlen világvallás sem fogadja el az eutanázia lehetőségességét. Én úgy gondolom, ha az életet nem én adtam a betegemnek, akkor el sem vehetem tőle. A döntés más szinten van. Én az eutanáziát embertelen dolognak tartom. Hasonló véleményem van az abortuszról is.

A 83 televíziós adásból álló Nemzeti Nagyvizit című sorozat könyv alakban megjelent első kötetének bevezetőjében olvasható a következő vallomás. „Életem során több százra becsülöm a velem készített tévé- és rádióriportok, beszélgetések számát. Tizenhat orvosi könyvet írtam, szerkesztettem. Sok megbecsülésben volt részem miattuk. Betegek ezreinek hálája adott mindennap erőt. De a szeretet áradását minden irányból most éreztem először. E munkám – talán meg sem érdemelt gyümölcse.” Ehhez tegyük hozzá a hajdani sokoldalú, főleg magas humán műveltségű, – például az aktívan zenélő – orvosok száma is mára alaposan megcsappant. Ebben a sorozatban Ön a beszélgetések állandó részvevője volt, Ön „vitte” a műsort, társai pedig a történelem, lélektan, teológia, régészet, zene-történet, a kultúra és tudomány kiválóságai. Lehetett volna történelem professzor is.

A történelem szerteágazó érdeklődésemnek egyik színfoltja volt világeletemben. Ez odáig megy vissza, hogy édesapám sokat mesélt a hadifogságáról, Erdélyről, a magyar történelemről. A meséléseknek a következménye lett az olvasás. Mindig lenyűgözött a magyar történelem jónéhány eseményének, személyiségének nagyszerűsége, tisztasága, a rendkívüli teljesítmény, a kötelességtudat. Sokat olvastam a művészetekről is.

Kilenc évig a hegedültem, rajzsakkörbe jártam. Mindez arra volt jó, hogy tudjam értékelni a kultúrában is kifejeződő emberi alkotást, az emberhez méltó alkotást.

A Nemzeti Nagyvizit című tévéműsor talán azt a látszatot kelthette/keltheti, hogy a történelem lenne az érdeklődésem egyetlen célpontja. Ez messze nem így van. Sokoldalú érdeklődésem megmaradt. Majdnem azt mondtam, minden-olvasó vagyok, ami érdekes és elgondolkodtató. Engem a történelemben elsősorban nem az események érdekelnek, hanem azt próbálok összerakni, elemezni, hogy mi miért történt. A különböző döntéseknek mi lett a következménye, a meghozatalakor figyelembe vették-e, hogy milyen lehetséges folyamányai lesznek. Mert számomra a történelem azért érdekes, mert „lehetett volna másként is”. A hivatásos történészek és a politikusok is folyton mondják, hogy nem lehet föltenni azt a kérdést, hogy *mi lett volna, ha...?* Dehogynem lehet, hiszen pontosan ez a lényeg! Ha nagyon leegyszerűsíttem a kérdést, akkor nyilvánvalóvá válik, hogy az egyes emberek élete is hasonló panelekből, szituációkból épül föl. Persze kis különbségek vannak.

Ha az ember ismer egy helyzetet és tudja, hogy döntésének mi lett a következménye, akkor hasonló szituációban azt figyelembe is tudja venni. A történelemismeretnek véleményem szerint ez a lényege. Nem véletlenül született meg a latin mondás: *Historia est magister vitae*. A megismerés fölhasználható a politikában, egy nagy intézmény vezetésében és sok más helyen, mint ahogy a másutt szerzett ismeretet is fel lehet használni az élet több területén.

Én ezért tartom rendkívül sajnálatosnak a szuperspecializálódást, mert az egyes emberek egyre kevesebb dologról tudnak egyre többet, így az egész veszik el, főleg elveszik a világkép, a materiális és transzcendens világkép összefüggései. Szimplifikálja az emberek véleményalkotását, pedig a gondolkodás és világ úgy szép, hogy rendkívül tarka, rendkívül sokféle. Vannak olyan értékek a világban, amelyek nem vitatandók, hanem betartandók. Főleg a transzcendentális világ földi megnyilvánulásai.

A történelem mellett a másik fontos hobbi a vadászat. Én ezt egy kicsit az állatok taggetoszának tartom.

Ifjúkoromban rendkívül aktívan sportoltam. Futóbajnokságokat nyertem gimnazistaként, aztán rendkívül aktívan teniszeztam. Ennek az lett a vége, hogy csípőízületi kopásom lett, protézist kellett mindkét oldalon beültetni. Ezzel a sportolási lehetőség megszűnt, illetve a hirtelen és gyors mozgásokat ki kellett iktatni. Maradt a séta és ezzel összefüggésben a vadászat. A vadászat lényegét Márai írja le legtökéletesebben *A gyertyák csonkig égnek* című regényében.

A vadászat fegyelmezett ősi ösztön. Nem arról szól, hogy mindent lelövök, ami mozog. A vadászat a vadgazdálkodás fontos eszköze. Én mindig csak selejtet lövök, ha lövök, mert gyakran felülök a lesre, és ekkor minden megszűnik, kikapcsolódom és gyönyörködöm abban, amit látok. A vadászatra is sajnos egyre ritkábban van idő,

egyre ritkábban jutok el a magaslesig. Ez az én vadászatom, amit igen nemes tevékenységnek tartok.

Az egykori iskolákról szinte csak jó emlékek maradtak meg. Miért fontos az oktatás?

Az oktatást nagyon lényeges dolognak tartom. A klasszikus oktatásra gondolok. A porosz rendszerű oktatást mostanában nagyon sokan szidták, amely fontosnak tartotta az ismeretek megszerzését és a memoritert. Az ismeretek megszerzése közben nagyon sok lehetőség adódott az összefüggések lehetőségének felismerésére. A tárgyi ismeretek révén képzett emberek nevelkedtek, akik rendkívül magas humán műveltséget szereztek. Kiváló magyar feltalálók, építészek, művészek, Nobel-díjas tudósok kerültek ki ebből az iskolarendszerből.

A fiam a Deutsche Schule-ba járt elsőtől érettségiig. Itt láttam a már megreformált amerikai oktatási rendszert. Nagyon rossz róla a véleményem, mert otthon kellett sok mindent pótolni. Még lényegesebbnek tartom a nevelést, mert a diákok olyan viselkedésre tesznek szert, ami értékes. Ma nem látom azt a szelekciót, ami az évszázadok során kialakult értékeket őrizte meg. Ma sok az olyan ismeret, ami nem időtálló. Fontos lenne – hála Istennek már van rá példa – hogy etikát, vallást, valláserkölcst oktassanak. A Tízparancsolat nem kizárólag csak vallási útmutatás, nem dogma, hanem a legtökéletesebb törvénykönyv. Jogász édesapám – én is elvégeztem a jogot – mindig azt mondta, ha nem szeged meg a Tízparancsolatot, soha nem kerül szembe, sem a törvénnyel, sem embertársaiddal. Tökéletes etikai kódex is emellett. Én, mint orvos azt mondom: még népegészségügyi program is, mert ha azt betartják, el lehet kerülni a fertőző nemi betegségeket, néhány daganatos betegséget, de még a lelki és vegetatív betegségek jelentős részét is.

1994 óta egyetemi tanár, 1998 óta pedig a tanszékvezetői teendőket is ellátja. A Haynal Imre Egészségtudományi Egyetemen, a Semmelweis Orvostudományi Egyetemen, a Pécsi Tudományegyetemen és a Marosvásárhelyi Orvosi és Gyógyszerészeti Egyetemen is a rákmegelőzés és rákgyógyítás elméletébe és gyakorlatába vezeti be kollégáit és hallgatóit. Egyetemi professzorként hogyan sikerült pedagógiai nézeteit a mindennapi tevékenységben megvalósítani?

A Tízparancsolat kiváló példa arra, hogy nagyon sokféle szempontból értelmezhető és életünk során hasznosítható. Különösen igaz ez a Bibliára, hiszen minden élethelyzetet felölel és mindenre kínál megoldást akkor, ha értjük a tanítást.

Van-e Kásler iskola?

Ezt majd az idő dönti el. Én azt hiszem, igen. 1981-től 83-ig Bánhidi professzorral bevezettem egy olyan sebészeti lézertechnikát, a fej-nyaki műtétek utáni rekonstrukciós módszereket, amelyek révén pótolni lehet a műtét során kialakult defektust.

Minkét a módszer azt hiszem eléggé elterjedt. Csak az Intézetben kollégáim azóta több ezer, országosan több mint tízezer hasonló műtétet végeztek el. A fenti műtéti eljárásokat nemzetközileg megmérték és nem találták könnyűnek, ezért választottak, mint mondtam a Royal Colleg-be. Ezért kaptam meg a világ legrégebbi orvosi társaságának tagságát.

A magyar onkológiában sok mást is tettem. Kialakítottam a magyar onkológia struktúráját, megírtam a Magyar Nemzeti Rákprogramot, amit a WHO egyik alapmunkájának tekintett. Az Onkológiai Intézet működése, a magyar onkológiai hálózat továbbfejlesztése, a klinikai és kutatási profilok elindítása, több egyetemen az oktatás, a négy kontinensre kiterjedő tudományos kapcsolatok kialakítása, több száz közlemény, 21 könyv és közel száz könyvrészlet talán segítette a következő nemzedéket. Tizenhárom PhD értekezés témavezetője voltam. Ez sok munka volt, de hogy iskolát teremtett-e, majd eldönti az elfogulatlan idő.

A RÁKBETEGSÉG

Mindennapi életünkben alig akad nap, hogy ennek a betegségnek a nevét ki ne ejtenénk. Mi a rák?

A rák gyűjtőfogalom. Arról van szó, hogy a normális életfunkciót végző sejtek külső vagy belső hatások eredményeképpen kórosan átalakulnak, elveszítik normális életfunkcióik nagy részét és csak a szaporodás marad meg, aminek következménye, hogy a kiindulási szövet tönkremegy. A daganatos sejtek teljesen elpusztítják az eredeti szöveteket, majd a nyirokerek és a véredények útján távoli áttéteket képeznek. Általában a távoli áttétek okozzák a beteg halálát.

Miért rák a neve?

Mert a legelső, egy ókori leírásban egy női keblen kialakuló rosszindulatú daganat, olyan rajzolatot adott, mint a rák. Azóta ez a kifejezés maradt meg és minden nyelven így nevezik. Latinul carcinoma, angolul cancer, németül Krebs.

Tudja-e ma már a tudomány, mi váltja ki ezt a félelmetes betegséget?

Sokféle rákkeltő együttes hatása. Egyértelmű: a környezetszennyeződéssel, az iparosodással, az életformával van összefüggésben. Az életkor növekedése is elősegíti a betegség kialakulását. Mindegyikünkben keletkeznek minden nap ráksejtek, amiket azonban a szervezetünkben működő védő apparátusok kiküszöbölnek. Ha a védő és a ráksejtek közötti arány megváltozik, akkor alakul ki a betegség.

Lehet-e tudni, hogy egyes embereknél miért éppen azt a szervet és nem a másikat támadja meg a kór? Vírus, bacillus vagy egyik sem, hanem valami más?

Egyértelműen nem tudjuk megmondani. Fizikai, kémiai, biológia, a szervezetben létrejövő rizikó tényezőket tudunk mondani, amelyek valószínűsítik, valószínűbbé teszik a rák kialakulását. Lehet ez genetikai hajlam is, de a pontos ok és mechanizmus ma még teljességében nem ismert.

Vannak nézetek, amelyek pszichés okokra vezetnek vissza. Olvastam, hogy Professzor úr nem fogadja el.

Direkten nem, hiszen a rák nem lelki és nem elmebetegség. Közvetetten biztosan befolyásolja, hiszen aki állandó stresszben, folytonos feszültségben él, annak immunrendszere nyilvánvalóan gyengül, és ez megkönnyíti a betegség kialakulását.

A rák ma korunk népbetegsége. A tbc is az volt, de már évtizedek óta megszűnt. Elképzelhető, hogy a rák esetében is felfedezik a megelőzés gyógyszerét?

A tbc gyógyítását valóban sikerült megoldani. Robert Koch 1883-ban felfedezte a tuberkulózis baktériumát. Amikor ismertté vált az ok, megindulhatott a hatékony gyógyszerek fejlesztése. Ezek hatására a tbc baktériumok elpusztulnak. Gyakorlatilag az 1950-es évekre megszűnt Magyarországon a tbc. Manapság csak sporadikus esetek fordulnak elő. A ráknál nem ez a helyzet, mert csak szövettanilag 230-240 féle rákbetegségről van szó. Éppen emiatt nem lesz csak egy rákellenes gyógyszer.

Az okok között elsőként a környezetet említette.

A környezetünkben több száz rákkeltő kémiai anyag van, amik ha megfelelő koncentrációt érnek el a szervezetben, elindíthatják a normál sejtek átalakulását. Szerepet játszanak a biológiai tényezők bizonyos típusú rákfajták kialakulásában, például a HPV vírus, amely a méhnyakrák oki tényezője, de szájüregi, ivarszervi és végbél daganatok kialakulását is elősegíthetik. Aztán vannak fizikai eredetű ionizáló sugárzások, például a háttérsugárzás: dózison felüli röntgensugár vagy izotóp sugárzás. Megemlíthetném a táplálkozást. A túl sok zsiradék, a vörös húsok, az alkohol, a dohányzás például a szájüregi rákok kockázatát ötvenszeresére növelik. Rákkeltő a mozgás hiánya és a túlsúly is.

Mennyit változott a gyógyítás lehetősége orvosi működése alatt?

Hála Istennek nagyon sokat. Amit az egyetemen tanultam azt sokszor kellett felülről írni. Nem arról van szó, hogy egy nagyon összetett betegség gyógyításában határozott lépésekben zajlik a fejlődés, hanem úgy, hogy a diagnosztika minden típusa – képal-

kotó-, labor, szövettan és sugárdiagnosztika, sebészet, gyógyszeres kezelés lépcsőzetesen fejlődik. Néha csak kis előrehaladás van, máskor jelentős. Ezeket rendszeresen összhangba kell hozni egymással. Az Intézet írta meg először 1994-ben Európában az összes szerv szövettani típus stádiuma előrehaladottságának és gyógyításának teljes diagnosztikai és terápiás algoritmusát. Minden olyan helyzetet leírtunk, ami előfordulhat és azt, hogy akkor mi a teendő. Ez 1500 oldal volt.

Azóta többször át kellett írunk, mert annyi a változás. Jelenleg az ötödik változat van a nyomdában. Most ott tartunk, hogy 50%-ban gyógyítható a betegség, 50%-ban még nem. Az életet ugyan meg lehet hosszabbítani évekkkel, esetleg évtizedekkel, de a betegek felét végérvényesen nem tudjuk még meggyógyítani.

A Központi Statisztikai Hivatal több alkalommal is közreadja a mortalitás adatait. A közvéleményben az a hiedelem él, hogy a rák az első számú halálok. Megnéztem két év erre vonatkozó adatait a statisztikai évkönyvekben, amelyek nem igazolják ezt a közvélekedést. Nevezetesen: 2000-ben a rákban elhunytak száma 33.679, a keringési szervek betegségében meghaltaké pedig 68.873 fő volt. Ugyanez az adat 2004-re vonatkozóan: 34.056 illetve 67.165 fő. Mindkét esztendőben a férfiak rákbetegsége volt a nagyobb számú halálok, a nőknél viszont a keringési betegségeké.

Igen. Mindig azt mondják, hogy Magyarország vezető Európában a rák halálozási statisztikáját. Ez azért van, mert Magyarországon nagyon pontos a statisztika. Van egy Nemzeti Rákregiszter, amely a gyakorisági adatokat rögzíti. De az európai összlakosságnak csak 22%-a szerepel valamelyik nemzetközi rákstatisztikában 78% nem, mert az illető országban nincs népszékszintű rákregiszter, ezért 78% esetében csak becsülik ezeket az adatokat, így azok nem pontosak. Viszont ha az európai országok halálozási százalékáról beszélünk, akkor a hazai adatok pontosan megegyeznek az európaiakkal: 24%. Ezt többé-kevésbé hiteles adatnak tekinthetjük.

Magyarországon a halálozási okok felét, 50-51% a keringési szervek betegsége és nem a rák okozza. A rák az összes halálok negyedét teszi ki. Ezt az említett statisztikai adatok igazolják.

AZ ONKOLÓGIAI INTÉZET NAPJAINKBAN

Hol van az intézet helye a hazai egészségügyben?

Az Országos Onkológiai Intézet alapító okiratának megfelelően a magyar onkológia epideminológiai, módszertani, kutatási, szervezési, gyógyítási és oktatási központja. Ennek a feladatnak tökéletesen megfelel. Négy kontinenssel vannak tudományos kapcsolataink és Közép-Európában a miénk az egyetlen akkreditált komprehenzív rákcentrum. Ez egy európai akkreditáció, amit az Európai Rákintézetek Szervezete

végez. Ebbe nem túl sok intézmény kerül bele, mert az onkológia teljes spektrumát nagyon kevés rákintézet műveli.

Már 1993-ban leírtam a Nemzeti Rákkontrol programban, hogy a magyar rákellátást centralizálni kell, mert nagyon sokféle diagnosztikai és terápiai forma van. Ezért ez legyen egy helyen és a beteg oda kerüljön, ahol minden együtt van – a gépek, a módszerek és a szakképzett személyzet. Ezt néhány éve elfogadták. Ennek eredményeként az országos, nemzeti intézet mellett négy centrum alakult ki a három vidéki orvosegyetemen és mellette Szombathelyen. A vasi városban részint geográfiai okok miatt, részint mert akkor Szombathely volt a legfőlkészültebb helyszín szakmailag és technikailag is. A felsoroltak mellett minden megyei kórháznak van onkológiai osztálya, és több megyei kórházban van sugárterápia a diagnosztika és többi terápiás modelítés mellett. Ezekkel az intézményekkel napi kapcsolatban vagyunk.

Ha jól láttam az eligazító táblákon az intézmény ma 32 pavilonból áll.

Amikor 1992-ben megkaptam a kinevezésemet, még több volt, aztán ezek számát 11-gyel csökkentettük. Összevontuk az azonos tevékenységet folytató egységeket. Tömböket alakítottunk ki. Így az egyikben a diagnosztikát, a másikban a sebészetet. Önálló tömbben kapott helyet a belgyógyászat és a sugárterápia is. Most korszerű keretek között korszerű struktúrában működnek, köszönet a fejlesztési lehetőségeknek.

Mennyi a közvetlen szakmai segítséget nyújtó ellátó személyek száma?

Csökkentettük a létszámot is. A korábbi 1500 fő 1000-re apadt. A túlburjánzott gazdasági és műszaki részlegeket csökkentettük. Most 330 diplomás, emellett nővérek és asszisztensek, gazdasági-műszaki-informatikai szakemberek látják el az évi tizenhatezer beteget, a napi kétezer járóbeteget, oktat és végzi a tudományos munkát.

A hazai egészségügy – a betegek napi tapasztalata, a szakemberek megnyilatkozásai alapján is – egyértelműen alulfinanszírozott. Itt rendben tartott épületeket, parkosított, gondozott udvart lát az Intézetbe lépő ember. A különféle megnyilatkozásokból én nem emlékszem, hogy az Onkológiai Intézetről megszólalók a pénzhányt hangsúlyozták volna. Kitüntetett szerepet kap az Intézet, netán másféle forrásokból (ajándékozás, hagyaték) egészíti ki a működéshez alapvetően szükséges költségeket?

Mi ugyanolyan finanszírozásban részesülünk, mint a többi hasonló intézmény. Nem kapunk magánszemélyektől adományokat, hagyatékot. Mi gazdálkodunk. Mi sok olyan beteget látunk el, akik vidékről jönnek, mert elégedettek a munkánkkal, vagy küldik, mert helyben nem tudják ellátni. Ezt az évente 5%-kal emelkedő betegforgalmat nem követi a finanszírozás. Időnként vannak korrekciók, ilyenkor igen, aztán

újra visszaáll a régi helyzet. Sok javaslatot tettünk arra, hogy a támogatást ott kapják meg, ahol ezt a munkát elvégzik, de ennek megoldása egyelőre várat magára. Számos hazai és nemzetközi pályázat támogatja anyagilag is a kutatásokat.

Munkásságát a Magyar Köztársasági Érdemrend Középkeresztjével (2008), a Magyar Köztársasági Érdemrend Középkereszt Csillagokkal (2015) kormánykitüntetéssel, Prima Primissima díjjal és számos szakmai díjjal ismerték el. Büszke lehet díszpolgári címeire. Révfülöp (2007), Nyírmeggyes (2011), Budapest (2011), Sárvár (2012) vallja díszpolgárának Önt. Mit tart az elmúlt 23 év legnagyobb személyes szakmai sikerének?

Azt, hogy az Intézetben nagyon magas etikájú betegellátást sikerült kialakítani. Az Intézet morálját tartom a legnagyobb sikeremnek. Itt mindenkire lehet emberileg, szakmailag számítani. Ilyen – ezt kategorikusan mondom – sem Magyarországon, sem Nyugat-Európában nincs. Nyugat-Európában végképp nincs, mert ott egészségügyi szolgáltatás folyik.

Sok mindent mondhatnék még. Büszke vagyok nemzetközi sikereinkre is. De ez másodlagos. Ide, ha bejön egy beteg, akkor tudja, hogy mi miért történik vele, tudja, hogy amit tesznek, azt ő érte teszik. Én pedig „tudom, hogy kiben hiszek”.

